

**ΑΛΛΑΓΕΣ ΣΤΗ ΔΟΜΗ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
ΔΙΗΜΕΡΙΔΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΥ**

**Παρασκευή 12 και Σάββατο 13 Απριλίου 2013
Σχολικό Συγκρότημα Εσταυρωμένου Ταύρου
(1^ο Εσπ. ΕΠΑΛ, 3^ο ΕΠΑΛ, 8^ο ΣΕΚ), Εσταυρωμένου 5, Ταύρου**

Θεμιστοκλής Ξανθόπουλος thxanth@central.ntua.gr

ΘΕΜΑ: Επαγγελματική εκπαίδευση τεχνολογικής κατεύθυνσης και η αναβίωση της ενδογενούς ανάπτυξης

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Μύστες και μαΐστορες, ιδέες, τεχνικές και τεχνολογία
2. Οι δύο πυλώνες της επαγγελματικής εκπαίδευσης τεχνολογικής κατεύθυνσης
3. Η επαγγελματική εκπαίδευση στη μετα-καπιταλιστική εποχή
4. Το κοινωνικοοικονομικό λάθος και η εξελικτική ζημιά
5. Από τις εξωγενείς φούσκες στην ολοκληρωμένη ενδογενή ανάπτυξη
6. Οι στρατηγικές της ενδογενούς ανάπτυξης
7. Ακροτελεύτιες παρατηρήσεις και υποχρεώσεις

1α) Μύστες και μαΐστορες, ιδέες, τεχνικές και τεχνολογία

- Ερευνώντας και ανακαλύπτοντας τα πρώτα μυστικά του θαυμαστού αλλά και φοβερού υλικού και νοητικού τους περιβάλλοντος, κάποιοι ανήσυχοι προϊστορικοί πρόγονοί μας μύησαν νεότερους συντρόφους τους και παρέδωσαν τη σκυτάλη της αέναης αναζήτησης.
- Έτσι γεννήθηκαν οι κλειστές ομάδες,
 - των μυστών για τον άυλο κόσμο των ιδεών,
 - των μαϊστόρων ή μαστόρων για τον κόσμο της ύλης.
- Οι ανήσυχοι και εφευρετικοί πρόγονοι, ελευθερώθηκαν και από τα δικά τους δεσμά κάτω από το δυνατό μεσογειακό φως της αρχαίας Ελλάδας. Οι ερευνητές και τα δρώμενα γιγαντώθηκαν, από κρυφά σχολειά, έγιναν προνομιακοί χώροι διδασκαλίας του Δήμου, διαδίδοντας στον τότε κόσμο τους επάλληλους κύκλους της ανθρώπινης πνευματικής και υλικής δημιουργίας.
- Οι ομάδες εξουσίας των διαστρωματωμένων κοινωνιών, οικειοποιήθηκαν συστηματικά τη μεγάλη πρακτική αξία του μάστορα-παραγωγού τεχνικής γνώσης αλλά και ορισμένες αρχές των μυστών που στήριζαν την καρτερικότητα και την πειθαρχία των λαϊκών μαζών.
- Παρόλα τα πισωγυρίσματα, συνδεδεμένα πάντοτε με σκοταδιστικές ιδεοληψίες, η ανθρωπότητα αξιοποιεί γρήγορα τις νέες τεχνικές και πνευματικές δυνατότητες. Τα ανισοκατανεμημένα μεγέθη τους είναι,
 - από ευεργετικά έως και επικίνδυνα ή νοσηρά για τη σωματική και ψυχική μας υγεία,
 - μερικές φορές σπουδαία για την αναβάθμιση της πανανθρώπινης γνώσης,
 - άλλες φορές εγκλωβιστικά των κοινωνιών από πολιτική και πολιτιστική άποψη.

1β) Μύστες και μαιΐστορες, ιδέες, τεχνικές και τεχνολογία

- Εμείς οι επιστήμονες έχουμε συνήθως μεγάλη ιδέα για τον ασήμαντο εαυτό μας.
 - Ξεχνάμε ότι τα περισσότερα υλικά και πνευματικά θαύματα του homo sapiens δεν περίμεναν τη συγκρότηση των επιστημών για να παρουσιαστούν.
 - Τα ανεπανάληπτα νοητικά και υλικά μας δημιουργήματα που οδήγησαν και στα μεγάλα κοινωφελή έργα ανιχνεύονται ήδη από την προϊστορική μας περίοδο.
 - Με το ξεκίνημα της ιστορίας, περί το 3.500 π.Χ. βελτιώθηκε η αντοχή του γνωσιολογικού μας υπόβαθρου στον χρόνο, διότι ένα σημαντικό τμήμα του τεκμηριώνεται πλέον σε γραπτά κείμενα.
- Τομέας των μνημειακών κατασκευών:
 - Αναρίθμητα και θαυμαστά είναι τα επιτεύγματα των ευρασιατικών, αφρικανικών και αμερικανικών προϊστορικών και ιστορικών κοινωνιών καθόλη τη μακρά γεωργοκτηνοτροφική περίοδο.
 - Κίνητρο για την υλοποίησή τους ήταν βέβαια η ανάδειξη και κατοχύρωση των κοσμικών και θρησκευτικών εξουσιών κάθε εποχής, ο χρόνος έσβησε όμως την εφήμερη δόξα τους.
 - Ο θαυμασμός μας εστιάζεται σήμερα στους πραγματικούς πρωταγωνιστές των μνημείων της ανθρωπότητας, τους μαστορες, τους τεχνίτες, τους μαθητευόμενους και τους απλούς εργάτες.

1γ) Μύστες και μαΐστορες, ιδέες, τεχνικές και τεχνολογία

- Από τα βάθη της προϊστορίας μέχρι τη σημερινή διαστημική εποχή μας, η κατασκευή ενός τεχνικού έργου υλοποιείται από μια ομάδα που συγκεντρώνεται, οργανώνεται, καθοδηγείται-εκπαιδεύεται και συντονίζεται από έναν ή περισσότερους μάστορες, υπό την αιγίδα του πρωτομάστορα.
- Δεν πρέπει λοιπόν να ξεχνάμε την ανεκτίμητη αξία της μάθησης και της αξιολόγησης στο χώρο της δουλειάς.
- Η θεαματική ανάπτυξη των τεχνικών και η βελτίωσή τους με επιστημονικά ευρήματα, δημιούργησε το σύνολο και τους κλάδους της «τεχνολογίας». Αποδίδεται από τα λεξικά ως ο τομέας της οργανωμένης γνώσης που επιχειρεί την πρακτική αξιοποίηση νέων επιστημονικών γνώσεων και παραδοσιακών τεχνικών.
- Από τη χρήση του όρου τεχνολογία συμπεραίνουμε ότι συνθέτει επιστημονικές γνώσεις και τεχνικές μεθόδους για την επίλυση συγκεκριμένων προβλημάτων της παραγωγικής διαδικασίας.
- Από την άποψη αυτή η τεχνολογία αποτελεί το συνδετήριο κρίκο ανάμεσα στην επιστήμη και τις τεχνικές.
- Εμείς οι απόφοιτοι των θετικών επιστημών και κυρίως του τεχνικού υποσυνόλου τους, πρέπει να θυμόμαστε ότι έχουμε μόλις δυόμιση αιώνων ζωή. Θαυμάζουμε τα πολύπλοκα αριστουργήματα των μαϊστών προγόνων μας αλλά πρέπει και να διδασκόμαστε συνεχώς από τους σημερινούς μαστόρους συνεργάτες μας.

2α) Οι δύο πυλώνες της επαγγελματικής εκπαίδευσης τεχνολογικής κατεύθυνσης

- Η αναπτυξιακή έκρηξη μετά τον μεσαίωνα, θεμελιώθηκε και στις μέσου και ανώτερου επιπέδου επαγγελματικές σχολές. Η μαθητεία στις συντεχνίες, μετεξελίχθηκε σε συστηματικές «θετικές» σπουδές που πολλαπλασίασαν τα στελέχη της εργατικής τάξης και συγκρότησαν ένα γνωσιολογικό πλεονέκτημα της αστικής τάξης.
- Η μετα-μεσαιωνική Ευρώπη, απαλλαγμένη από το ζυγό των δογμάτων και την ακινησία που δημιουργούσαν τα στεγανά των «ελέω θεού» τριών κοινωνικών τάξεων, θεμελίωσε τους δύο πυλώνες ενός υποδειγματικού μέχρι σήμερα συστήματος επαγγελματικής εκπαίδευσης τεχνολογικής κατεύθυνσης. Ειδικότερα:
 - Οι τρέχουσες ανάγκες της βιομηχανικής εποχής καλύφθηκαν από την ταχύτατη ανάπτυξη σχολών επαγγελματικής εκπαίδευσης πρωτοβάθμιου και δευτεροβάθμιου επιπέδου και η συμβολή των αποφοίτων τους παραμένει ανεκτίμητη και στους τρεις τομείς της παραγωγικής διαδικασίας.
 - Οι ανάγκες σύνδεσης των θετικών επιστημών με την τεχνολογία οδήγησε τις κυρίαρχες δυτικές χώρες -και στη συνέχεια, μετά τη ρωσική επανάσταση, την Ε.Σ.Σ.Δ.- στη δημιουργία τεχνολογικών ιδρυμάτων πανεπιστημιακού επιπέδου. Οι απόφοιτοί τους προώθησαν τις πρακτικές εφαρμογές των επιστημών και στελέχωσαν τις παραγωγικές μονάδες του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα.

2β) Οι δύο πυλώνες της επαγγελματικής εκπαίδευσης τεχνολογικής κατεύθυνσης

- Μετά τον όλεθρο του δεύτερου παγκοσμίου πολέμου, ο καπιταλιστικός κόσμος έζησε τη χρυσή κεϋνσιανή τριακονταετία, (1945-1975). Ενισχύθηκε το κράτος – πρόνοιας, αναβαθμίστηκε το επίπεδο και η ποιότητα ζωής του ευρύτερου κοινωνικού συνόλου όχι μόνο στις αναπτυγμένες αστικές δημοκρατίες αλλά και στους λαούς του αναπτυσσόμενου τότε κόσμου.
- Στην Ευρώπη δημιουργήθηκε το «Ευρωπαϊκό Κεκτημένο».
- Θεμέλιο του «Ευρωπαϊκού Κεκτημένου» υπήρξε η θέσπιση της ισότητας των ευκαιριών εισόδου στην κοινωνική αρένα, μέσω ενός προσιτού σε όλους, δημόσιου σχολείου που κάλυπτε πλήρως τις ανάγκες τόσο της θεωρητικής όσο και της πρακτικής – εφαρμοσμένης κατεύθυνσης.
- Το σχολείο αυτό προσέφερε όλα τα αναγκαία εφόδια για τη, χωρίς περιθωριοποίηση και έμμεσους αποκλεισμούς, διεκδίκηση της επιθυμητής από τον καθένα, επαγγελματικής σταδιοδρομίας.
- Οι παραπάνω δύο πυλώνες της επαγγελματικής εκπαίδευσης τεχνολογικής κατεύθυνσης κάλυψαν με επιτυχία την αναπτυξιακή έκρηξη και την πολιτική ηγεμονία τόσο του δυτικού όσο και του ανατολικού κόσμου μέχρι το τέλος της δεκαετίας του '80.

3α) Η επαγγελματική εκπαίδευση στη μετα-καπιταλιστική εποχή

- Στις αρχές της δεκαετίας του '70 εμφανίστηκαν πληθωριστικά φαινόμενα στις καπιταλιστικές οικονομίες λόγω υπέρογκων στρατιωτικών δαπανών και πετρελαϊκών κρίσεων.
- Οι πληγέντες κάτοχοι των κεφαλαίων επέβαλαν την παλιννόστηση της κλασικής οικονομικής σχολής του ανεξέλεγκτου laissez-faire της αγοράς και το τέλος της κευνσιανής τριακονταετίας.
- Ακολούθησαν οι μονεταριστές που επανεμφανίστηκαν δριμύτεροι στο τέλος της δεκαετίας του '70, κάτω από τον μανδύα της νεοφιλελεύθερης ιδεολογίας.
- Οι ηγεσίες του δυτικού κόσμου κατοχύρωσαν θεσμικά το «ελεύθερο» πολλών αντιπαραγωγικών δράσεων της «αόρατης χειρός» της αγοράς, τις οποίες είχε προβλέψει και καταδικάσει ο «πατέρας» της, Άνταμ Σμιθ.
- Παράλληλα αξιοποιήθηκαν οι νέες δυνατότητες της πληροφορικής και των επικοινωνιών, ενισχύθηκε η δύναμη κρούσης των κερδοσκοπικών κεφαλαίων και επιβλήθηκε η νέα εποχή του μετα-καπιταλισμού.
- Με την τελική κατάρρευση του αντίπαλου δέους της Σοβιετικής Ένωσης το 1991, η νέα μετάλλαξη του καπιταλισμού κέρδισε την πολιτική μάχη και επιβλήθηκε σε όλο τον κόσμο.

3β) Η επαγγελματική εκπαίδευση στη μετα-καπιταλιστική εποχή

- Με την παλιννόστηση και της μονεταριστικής πολιτικής αρχίζουν να εμφανίζονται οι πρώτες «ατροφικές» περιοχές στα δημόσια σχολεία όλων των κατηγοριών λόγω της απροθυμίας των εκάστοτε κυβερνήσεων να τα στηρίξουν οικονομικά.
- Τα τελευταία τριάντα χρόνια, το ευρωπαϊκό κεκτημένο «εκπαίδευση για όλους» χάνεται διότι εμφανίζεται μια μόνιμη και καταφανής πολιτική απροθυμία των περισσοτέρων χωρών της Ε.Ε. στην οικονομική κάλυψη των ελάχιστων αναγκαίων υποδομών και δράσεων.
- Αυτό έχει ως συνέπεια να αισθάνονται, μαθητές και φοιτητές παγιδευμένοι ανάμεσα σε ένα παρόν χωρίς την κρατική προσφορά στο δημόσιο σχολείο, το μόνο που διασφαλίζει τη δημοκρατική ισότητα και σε ένα μέλλον χωρίς αρχές, αξίες και στοιχειώδεις εγγυήσεις.
- Το ιστορικό αυτού του παρακμιακού κατήφορου:
 - Εστιάζοντας στην επαγγελματική εκπαίδευση τεχνολογικής κατεύθυνσης διαπιστώνουμε ότι το εναρκτήριο λάκτισμα δόθηκε με την εκπαιδευτική μεταρρύθμιση στο Ηνωμένο Βασίλειο επί πρωθυπουργίας Θάτσερ στις αρχές της δεκαετίας του '80.
 - Η χορήγηση τεχνολογικών επαγγελματικών πτυχίων πανεπιστημιακού επιπέδου υπερδιπλασιάστηκε ανέξοδα, με τη νομική «ανωτατοποίηση» των πολυτέκνικς. Οι υπουργοί οικονομικών της ηπειρωτικής Ευρώπης ενθουσιάστηκαν και προώθησαν σταδιακά τον «αφαιρετικό πολλαπλασιασμό» των εκπαιδευτικών κέντρων όλων των επιπέδων.
 - Πολλαπλασιάζονται δηλαδή οι εισαγόμενοι στη δημόσια επαγγελματική εκπαίδευση με ταυτόχρονη αφαίρεση πολύτιμων αλλά δαπανηρών γνωστικών αντικειμένων και εκπαιδευτικών υποδομών, έτσι ώστε με λιγότερα χρήματα να παρέχονται περισσότερα αλλά υποδεέστερα διπλώματα.

3γ) Η επαγγελματική εκπαίδευση στη μετα-καπιταλιστική εποχή

- Παράλληλα, το διεθνές εμπόριο «εκπαιδευτικών προϊόντων» και συνακόλουθων πτυχίων, ιδρύει πολλά νέα ιδιωτικά κέντρα επαγγελματικής εκπαίδευσης.
- Οι επιχειρηματίες αποφεύγουν συνήθως δαπανηρές επενδύσεις, αξιοποιούν το «φαίνεσθαι» και ορισμένοι προσφέρουν φανταχτερά υποκατάστατα των πραγματικών σπουδών.
- Η θέσπιση της ισότητας των ευκαιριών εισόδου στην κοινωνική αρένα, μέσω ενός προσιτού σε όλους, δημόσιου σχολείου αποτελούσε μια θεμελιώδη παραδοσιακή αρχή της κοινής πολιτικής των ευρωπαϊκών -και όχι μόνο- αστικών δημοκρατιών από τον 19^ο αιώνα και μετά.
- Η παγκόσμια επικράτηση της μετα-καπιταλιστικής αγοράς, μετέτρεψε και το δημόσιο αγαθό της γενικής και επαγγελματικής παιδείας σε εμπόρευμα. Η θεοποίηση του διδύμου «ατομικισμός-οικονομικό όφελος» έχουν ήδη επιτύχει να διαβρώσουν όχι μόνο το αναγεννησιακό ευρωπαϊκό ιδεώδες, αλλά και τις δομές, την αποστολή και το κύρος της δημόσιας εκπαίδευσης.
- Ο ανελέητος πόλεμος φθοράς ενισχύεται και από τις εσωτερικές μας αδυναμίες στην έγκαιρη διόρθωση των κακώς κειμένων του δημόσιου σχολείου, στη διαχείριση κρίσεων και στην τήρηση του μέτρου.
- Η πείρα μου από τα έξη χρόνια διοίκησης του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου και τις συνεργασίες μας με διακεκριμένα ευρωπαϊκά πανεπιστήμια αλλά και η διαχρονική κοινή λογική διδάσκουν ότι μια είναι η δοκιμασμένη τακτική και πρακτική αντίστασης και αντεπίθεσης για τις περικυκλωμένες από αδίστακτους εχθρούς, εκπαιδευτικές μονάδες:
 - Χρειάζονται λίγα λόγια και πολλή προσωπική και συλλογική δουλειά για την κινητοποίηση, ανασυγκρότηση και αξιοποίηση των ανθρωπίνων και υλικών πόρων που υπάρχουν, παράγουν σημαντικό έργο αλλά λειτουργούν συνήθως ασυντόνιστα και με εγωκεντρικά κίνητρα.

4α) Το κοινωνικοοικονομικό λάθος και η εξελικτική ζημιά

- Η πραγματική επαγγελματική εκπαίδευση απαιτεί σημαντικές επενδύσεις εντάσεως-κεφαλαίου, αλλά και εξειδικευμένης εργασίας υψηλών προδιαγραφών.
- Οι επενδύσεις αυτές έχουν τεράστιο μεν, μακροπρόθεσμο όμως κοινωνικό και οικονομικό όφελος, το οποίο αναδεικνύεται πλήρως στη χρονική κλίμακα μιας, κατ' ελάχιστο, γενιάς.
- Η οικονομία της αγοράς εκ της δομής της δυσκολεύεται να αποφασίσει θετικά για δαπανηρές επενδύσεις που αποδίδουν σε διάστημα μεγαλύτερο των 8 έως 10 χρόνων και απορρίπτει τις επενδύσεις που δεν αποδίδουν εγγυημένα, στην τσέπη των κεφαλαιούχων.
- Την κάλυψη αυτής της ζωτικής αδυναμίας του καπιταλισμού, ο οποίος όμως για να επιβιώσει έχει απόλυτη ανάγκη και από ορισμένες μεγάλες μακροπρόθεσμες επενδύσεις σε βασικές κοινωνικές υποδομές, όπως στην εκπαίδευση, αναλαμβάνει η εκάστοτε κρατική εξουσία.
- Η Ευρώπη, προσκολλημένη και πάλι -όπως κατά τον μεσοπόλεμο- στη μωπική μονεταριστική πολιτική, εγκαταλείπει τις δαπανηρές κρατικές επενδύσεις, μεταξύ αυτών και για τη δημόσια και δωρεάν εκπαίδευση. Η ιστορία διδάσκει ότι η οικονομική αυτή στήριξη, ατονεί πάντοτε σε περιόδους πολιτικής και οικονομικής παρακμής.
- Είναι λοιπόν απόλυτα δικαιολογημένες οι μαζικές κινητοποιήσεις των σπουδαστών στην Ευρώπη αλλά και ανά τον κόσμο για την ανέχεια και συνακόλουθη υποβάθμιση των δημοσίων σχολείων, των μόνων που διασφαλίζουν τη στοιχειώδη ισότητα ευκαιριών στο ξεκίνημα κάθε νέας γενιάς.
- Και γιατί να μην καλυφθεί η αυξημένη ζήτηση επαγγελματικής εκπαίδευσης από την ιδιωτική πρωτοβουλία; θα με ρωτήσετε. Ως παλαιός πανεπιστημιακός δάσκαλος είμαι ριζικά αντίθετος με την ίδρυση ιδιωτικών εκπαιδευτηρίων, όχι μόνο για τους λόγους «δημοκρατικής αρχής» αλλά και για την αποφυγή της εξελικτικής μας συρρίκνωσης.

4β) Το κοινωνικοοικονομικό λάθος και η εξελικτική ζημιά

- Τα καλύτερα νέα μυαλά κατανέμονται ισομερώς σε όλες τις οικονομικές διαβαθμίσεις της κοινωνίας και επί πλέον οι φτωχότερες τάξεις, δεν παραχαϊδεύουν αλλά αντίθετα δημιουργούν ισχυρότερα κίνητρα «προκοπής» στα παιδιά τους.
- Επομένως ο αποκλεισμός των παιδιών των «μη εχόντων» από τις καλές αλλά δαπανηρές επαγγελματικές σπουδές, ισοδυναμεί με λοβοτομή της ακμής της κοινωνικής πλειοψηφίας.
- Από πολιτική λοιπόν άποψη, οι ηγεσίες των αστικών δημοκρατιών επιβάλλεται να απαντήσουν με ξεκάθαρη γλώσσα στο θεμελιώδες ερώτημα: Στη σημερινή εποχή της επικυριαρχίας μιας παγκόσμιας μετα-καπιταλιστικής αγοράς, εξακολουθεί να ισχύει η υποχρέωση της παροχής από το «Δήμο» προς τους πολίτες ορισμένων θεμελιωδών για την ένταξη στον κοινωνικό ιστό και την επιβίωση με στοιχειώδη αξιοπρέπεια αγαθών, όπως είναι η παιδεία;
- Αν οι πολιτικοί ηγέτες μιας δημοκρατικής χώρας πιστεύουν πράγματι ότι το δημόσιο σχολείο παραμένει ο κύριος φορέας της κοινωνικής, οικονομικής και πολιτιστικής ανάπτυξης, της εθνικής μνήμης και δημοκρατικής συνείδησης, καλλιεργώντας εκ της δομής του την ισότητα, τη συλλογικότητα και την αλληλεγγύη, με ποιες συγκεκριμένες οδηγίες και νέους πόρους προτίθενται να το στηρίξουν;
- Δεν πρέπει τέλος να μας διαφεύγει ή να ξεχνάμε ηθελημένα, ότι η θεμελιώδης αποστολή της εκπαίδευσης, η δημιουργία μορφωμένων αλλά και υπεύθυνων δημοκρατικών πολιτών, πρέπει να στηρίζει ηθικά και διδακτικά την διαρκή αμφισβήτηση των δεδομένων της «καθεστηκυίας τάξης», άλλως οδηγεί σε στείρους κοινωνικούς εγκλωβισμούς και αναπτυξιακές τερατογενέσεις.
- Τα λόγια του Ράσσελ στο έργο του Εκπαίδευση και Κοινωνική Τάξη είναι χαρακτηριστικά: «Οι πολίτες, όπως τους αντιλαμβάνονται οι κυβερνήσεις, είναι πρόσωπα που θαυμάζουν το status quo και είναι προετοιμασμένα να αγωνίζονται για τη διατήρησή του. Κι ενώ οι κυβερνήσεις επιδιώκουν να παράγουν ανθρώπους αυτού του τύπου, οι ήρωες που επικαλούνται από το παρελθόν ανήκουν ακριβώς στο είδος εκείνο που οι ίδιες επιδιώκουν να παρεμποδίσουν!»

5α) Από τις εξωγενείς φούσκες στην ολοκληρωμένη ενδογενή ανάπτυξη

Εννοιολογικές προσεγγίσεις γύρω από την ανάπτυξη

Ανάπτυξις, expansio = εκδίπλωση – επέκταση υποκειμένου σε ένα φυσικό ή νοητό χώρο

Η ύβρις της ανθρωπογενούς ανάπτυξης: Άπειρες συνιστώσες, ακραίες ανισότητες

Ο εγκλωβισμός του homo economicus: Ανάπτυξη = μεγέθυνση οικονομικών δεικτών

Αειφορία: Ωραιοποιημένη μετάφραση του Sustainability, που σημαίνει «διατηρησιμότητα»

Η βολική γενικότητα περί της Αειφόρου ανάπτυξης, (Sustainable development): Κάλυψη των αναγκών του παρόντος χωρίς να υπονομεύονται οι ανάγκες των επόμενων γενεών

Η σημερινή πραγματικότητα: Εξωγενής Ανάπτυξη

Σκιαγραφία: Παγκόσμιο σύστημα παραγωγής ή και απλής μη παραγωγικής κερδοσκοπίας, στο οποίο κάθε χώρα καλείται να αντισταθμίσει την εισαγόμενη από το εξωτερικό ανάπτυξη και το κόστος των προϊόντων και υπηρεσιών της, με την αντίστοιχη παραγωγή και εξαγωγή του δικού της συγκριτικού αναπτυξιακού πλεονεκτήματος.

Κύριες παθογένειες της εισαγόμενης εξωγενούς ανάπτυξης

- Καταστροφικές «φούσκες» με συνεχή βακχικό χορό υπερτιμολογήσεων-υποτιμολογήσεων προϊόντων και δανεισμού
- Μετατόπιση κέντρων αποφάσεων εκτός και ερήμην των ενδιαφερομένων
- Αποδόμηση του παραγωγικού ιστού των οικονομικά αδύνατων χωρών, αναπτυσσόμενων αλλά και αναπτυσσόμενων

5β) Από τις εξωγενείς φούσκες στην ολοκληρωμένη ενδογενή ανάπτυξη

Το εξωγενές αναπτυξιακό σύνδρομο της αγοράς
Εξέλιξη από τον 19^ο μέχρι σήμερα: Από τη γέννηση στο δόγμα – σύμβολο

- Γεννήθηκε ως όραμα προόδου των αστικών δημοκρατιών (19^{ος} αιώνας).
- Μεγαλούργησε στις επιστήμες, την τεχνολογία, τα μέσα παραγωγής και καθημερινής διαβίωσης (19^{ος} αιώνας).
- Επιβλήθηκε ως έμμονη ιδέα από τους κλασικούς οικονομολόγους του *laisser-faire* (19^{ος} αιώνας).
- Κατέστρεψε ανθρώπινες κοινωνίες και φυσικά οικοσυστήματα (20^{ος} αιώνας)
- Αναβαθμίστηκε στο ακόλουθο δόγμα-σύμβολο από την παγκόσμια μετα-καπιταλιστική αγορά, (1980 μέχρι σήμερα):

«Η ελεύθερη αγορά, που λειτουργεί για το συλλογικό και ατομικό συμφέρον μας, αποφασίζει κάπου "έξω" χωρίς εμάς και αυτορυθμίζει με το "έτσι θέλω" μεν, αλλά κατά τον καλύτερο τρόπο και τις δικές μας αναπτυξιακές επιλογές».

Σημερινές συνέπειες του συνδρόμου και του δόγματος

- Διάψευση του επιχειρήματος «περισσότερη ανάπτυξη για την εξάλειψη της φτώχειας».
- Υπερανάπτυξη πολυεθνικών βιομηχανικών κολοσσών που συνθέτουν μαζικά, πάσης εμποροκεντρικής-κερδοσκοπικής έμπνευσης προϊόντα, από τα αναγκαία και πολύτιμα για την ανθρώπινη ζωή, μέχρι τα τελείως άχρηστα και πολλαπλά επικίνδυνα σκουπίδια.
- Άρρηκτη σύνδεση της ανάπτυξης του εμποροβιομηχανικού καπιταλισμού, με την ανεμπόδιστη καλλιέργεια της ατομικής απληστίας και αλαζονείας.
- Πλύση εγκεφάλου στον καθημερινό άνθρωπο με πανίσχυρα τηλεπικοινωνιακά μέσα και παγίδευσή του μέσω υπερχρέωσης, για την άπληστη απόκτηση ακόμα και των περίτεχνων άυλων χρηματιστηριακών χειροβομβίδων, η έκρηξη των οποίων στα χέρια του είναι θέμα χρόνου.
- Διάβρωση του δημόσιου τομέα, σπατάλη πόρων για θνησιγενείς διαρθρωτικές αλλαγές και παράλογες αγορές.
- Οι «ασιατικές τίγρεις», η Ιρλανδία και η Ελλάδα αναδεικνύουν μερικά από τα θλιβερότερα γνωστά παραδείγματα, τα τραγικότερα όμως για τους τοπικούς πληθυσμούς «αναπτυξιακά» γεγονότα εκτυλίσσονται στην Αφρική, στο ημίφως της επικαιρότητας αλλά σε πολύ μεγαλύτερες κλίμακες.

5γ) Από τις εξωγενείς φούσκες στην ολοκληρωμένη ενδογενή ανάπτυξη

Η ενδογενής αναπτυξιακή επιλογή

- Το πεδίο της ενδογενούς ανάπτυξης,
 - πηγάζει και στηρίζεται κυρίως στους εντός κάθε χώρας παραγωγικούς πόρους,
 - αξιοποιεί την πολλαπλασιαστική αξία του συνδυασμού «εμπειρίες από την παράδοση + νέα ενδογενής και εξωγενής γνώση».
- Ιστορικά δεδομένα αυτής της επιλογής, (διαστρωματωμένες και αταξικές κοινωνίες):
 - Ανθεκτικές στον χρόνο παραγωγικές υποδομές (τοπικές, περιφερειακές, κρατικές)
 - Εσωτερική οικονομική και κοινωνική σταθερότητα και ασφάλεια.
 - Εξωτερικές πολιτικοοικονομικές επιτυχίες.
 - Φημισμένοι «γενικών καθηκόντων τεχνίτες», (βελτίωση παραδοσιακών τεχνικών-αφομοίωση εξωγενούς πρωτοπορίας).

6α) Οι στρατηγικές της ενδογενούς ανάπτυξης

Ιστορικό και περιορισμοί της αγοράς

- Η ανάγκη σοβαρού στρατηγικού σχεδιασμού μεγάλης διάρκειας και θεμελιωμένης στην ενδογένεση ανθρωπογενούς ανάπτυξης, προκύπτει ως προφανής διαπίστωση από τις ιστορικές διαδρομές όλων των κρατικών οντοτήτων κατά την περίοδο της ακμής τους. Ισχύει δε και το αντίστροφο.
- Η οικονομία της αγοράς εκ της δομής της, φοβάται να αποφασίσει θετικά για δαπανηρές επενδύσεις εντάσεως-κεφαλαίου που αποδίδουν σε διάστημα μεγαλύτερο των 8 έως 10 χρόνων, απορρίπτει δε κατηγορηματικά όσες επενδύσεις αποδίδουν στο ευρύτερο κοινωνικό σύνολο και όχι, εγγυημένα, στην τσέπη των επενδυτών.

Αρχές σχεδιασμού της ενδογενούς ανάπτυξης

- Η παραγωγική αξία της μικρής γεωγραφικής κλίμακας τίθεται υπεράνω του κυρίαρχου σημερινού μοντέλου της υπερ-κλίμακας.
- Διατήρηση των ποικιλιών και εισαγωγή νέων στα παραγόμενα προϊόντα: Είναι η ευσταθής για την επιβίωση και την ασφάλεια των κοινωνιών αναπτυξιακή επιλογή.
- Χρονικοί ορίζοντες σχεδιασμού:
 - Εικοσαετίας, στο επιχειρησιακό επίπεδο.
 - Τριών γενεών ως προς τους ποιοτικούς στόχους για τον άνθρωπο και το φυσικό περιβάλλον.
- Επαναδραστηριοποίηση της αξιολογικής μας ικανότητας, μέσω και της «συνάρτησης ολβιότητας», (Καθηγητής Θεοδόσης Τάσιος).

6β) Οι στρατηγικές της ενδογενούς ανάπτυξης

- Εστιάζοντας τέλος στο δραματικό και εκ του αποτελέσματος έλλειμμα ορθολογικής αναπτυξιακής στρατηγικής στη χώρα μας, επισημαίνεται ότι πέραν της εισήγησης του πρώην πρόεδρου του Τ.Ε.Ε και σημερινού πρόεδρου του Ι.Ε.Κ.Ε.Μ, Γιάννη Αλαβάνου για την ανάπτυξη, στη συγκέντρωση των επιστημονικών φορέων (Ιούλιος 2010), επιμέλεια κειμένων Θανάση Κονταξή), πολύτιμες για την ελληνική πορεία και το «διά ταύτα» είναι οι περιληφθείσες στην ιστοσελίδα του Ι.Ε.Κ.Ε.Μ Τ.Ε.Ε συμβολές εμπειρών στα ελληνικά αναπτυξιακά δρώμενα συναδέλφων.
- Βλέπουμε που μας οδήγησαν οι εξωγενείς εμποροκρατικές επιλογές εισαγωγής προϊόντων με πολλά φανταχτερά σκουπίδια και άυλων υπηρεσιών από φούσκες που νομοτελειακά θα σκάσουν. Το οδυνηρό αυτό πάθημα μας οδηγεί και πάλι προς τους σαφείς και χειροπιαστούς στόχους της ενδογενούς ανάπτυξης.
- Πρέπει λοιπόν να εστιάσουμε την επαγγελματική εκπαίδευση στο άμεσο και υγιές αναπτυξιακό της αντίκρισμα, με έμφαση στην τεχνολογική κατεύθυνση, για να αναζωογονηθεί ο αναγκαίος πρώτος πυλώνας που θα στηρίξει την παραγωγική επί της ουσίας και ανταγωνιστική παρουσία μας στη μεταβιομηχανική εποχή.
- Πρέπει να συνειδητοποιήσουμε σε βάθος ότι οι πληθυσμοί των χωρών που δεν στηρίζουν εκπαιδευτικά την ενδογενή τους ανάπτυξη οδηγούνται στο διαχρονικό ιστορικό κατάντημα των καταναλωτικών κοινωνιών με ελλειμματικό παραγωγικό αντίκρισμα.

7. Ακροτελεύτιες παρατηρήσεις και υποχρεώσεις

- Δεν υπάρχουν οι άγγελοι που θα εγκαθιδρύσουν αφ' υψηλού το ιδανικό νέο εκπαιδευτικό και αναπτυξιακό μας περιβάλλον.
- Οι μετα-καπιταλιστικές κοινωνίες των αναπτυγμένων αστικών δημοκρατιών, τυφλωμένες από την υπερδιαφήμιση των σκουπιδιών της εξωγενούς ανάπτυξης και το ρευστό φόβο της ανέχειας, επιτρέπουν στις κυβερνήσεις τους να συρρικνώνουν τα εκπαιδευτικά θεμέλια και να επιβάλλουν το παγκόσμιο εξωγενές «αναπτυξιακό σύνδρομο», καταστροφικό στην παρούσα φάση για τις εξασθενημένες πολιτικοοικονομικά κοινωνίες αλλά αυτοκαταστροφικό και για τους ισχυρούς στο ορατό μέλλον, όταν θα έχουν εξαντλήσει τους πόρους των αδυνάτων.
- Μια σκοτεινή συνιστώσα των επιστημών και της τεχνολογίας υπερ-αναπτύσσεται με εφιαλτικούς ρυθμούς από τα κεφάλαια της κερδοσκοπίας, για την τυφλή εξυπηρέτησή της, εις βάρος της ατομικής και συλλογικής ποιότητας της ζωής μας.
- Οφείλουμε λοιπόν να αναθεωρήσουμε τουλάχιστον τα αναπτυξιακά πιστεύω μας και ομολογώντας απερίφραστα ορισμένα δομικά και λειτουργικά λάθη της πορείας μας να καταθέσουμε τις αλήθειες που γνωρίζουμε γι' αυτά, να συμβάλλουμε στη ριζική έως και ανατρεπτική αλλαγή τους. Στο στόχο αυτό εντάσσεται και η σημερινή παρουσίαση.